

AUTEURS:
ANNICK VAN BEUKERING,
MARIEKE KRAFT &
PETER SCHOENMAKERS

CSE'S KUNSTVAKKEN VMBO 2022

DIT ARTIKEL GEEFT EEN IMPRESSIE VAN DE CENTRALE EXAMENS VMBO VOOR DE BEELDENDE VAKKEN, DANS, DRAMA EN MUZIEK.

Circa 480 vmbo-scholen namen het examen beeldende vakken af, 8 scholen dans, 50 scholen drama en bijna 100 scholen muziek. In 2022 was het aantal aangemelde examenkandidaten voor beeldende vakken 9.661, voor dans 52, voor drama 413 en voor muziek 810. Het gemiddelde cijfer dat de kandidaten voor het centrale examen behaalden schommelde tussen 5,6 (dans) en 6,3 (beeldend en drama).

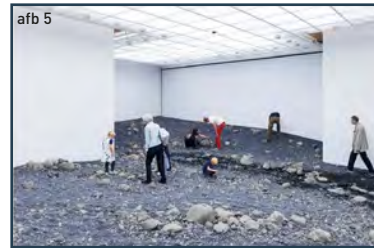
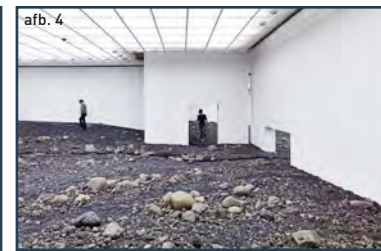
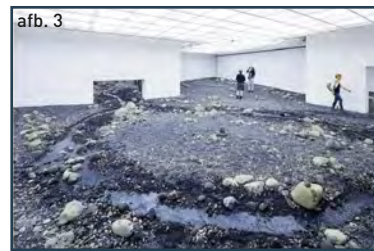
BEELDENDE

Voor de leerlingen beeldende vakken stond 'de natuur' centraal en dan vooral de houding van de mens ten opzichte van de natuur. De manier waarop wij ons erover verwonderen, de grootsheid ervan, hoe we de natuur soms proberen te evenaren en hoe sommige kunstenaars in de natuur ingrijpen. In tijdvak 1 was er onder meer aandacht voor de kunstenaar Olafur Eliasson, met drie van zijn werken. Leerlingen en docenten vonden het een moeilijk examen. Dit bleek uit zowel de toets- en itemanalyse als uit de Quickscan. Desondanks waren er weinig klachten en geen enkele leidde tot een aanvulling of erratum.

Eén vraag (23), bleek erg moeilijk. Daarin werd het principe van de druktechniek bevestigd. Het schilderij links diende als voorbeeld voor de gravure rechts. Gravure is een syllabus-begrip en

Beeld bij vraag 23 uit cse vmbo beeldend: De doorbraak van de Sint-Anthonisdijk bij Amsterdam Jan Asselijn (1651) en Het doorbreken van de Sint-Anthonisdijk bij Amsterdam Pieter Nolpe, naar Willem Schellinks (1651)

Riverbed Olafur Eliasson uit cse vmbo beeldend 2022

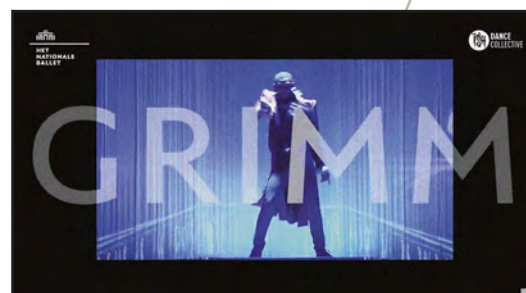
dient dus gekend te worden. De vraag luidde:

1p 23
Bekijk afbeelding 12 en 13.
De gravure op afbeelding 13 lijkt een gespiegelde weergave te zijn van de gebeurtenis zoals je die ziet op afbeelding 12. Dit zou te maken kunnen hebben met de techniek.
→ Leg dit uit.

Er waren ook makkelijke vragen. Twee kenmerken noemen waardoor het kunstwerk *Riverbed* van Eliasson (zie afbeeldingen) op een natuurlijk landschap lijkt; daar draaiden de meeste leerlingen hun hand niet voor om.

DANS

In het examen dans maakten leerlingen kennis met drie verschillende dansvoorstellingen;

Grimm Het Nationale Ballet en Ish Dance Collective Still trailer YouTube

moderne dans in *Romeo & Julia*, klassieke dans en urban dans in *Grimm* (zie afbeelding) en werelddans in *Polka* en *Lyabonixa*. Tijdens de examenbespreking kwam de waardering van de docenten voor deze afwisseling naar voren, ook vonden ze de voorstellingen aansprekend en geschikt voor hun leerlingen. Docenten gaven wel te kennen dat de taalvaardigheid van de leerlingen een rol speelde bij het maken van het examen. **Vraag 10** ('Noem het contrast tussen de danssoort en de muziek in het fragment') is hiervan een voorbeeld, het woord 'contrast' lijkt hier een struikelblok te zijn geweest. Opmerkelijk was wel dat dit woord vorig jaar in een andere vraag nog geen probleem leek te geven.

Nu laat de toets- en itemanalyse zien dat slechts een enkele

Vraag 13 uit cse vmbo beeldend 2022

Showponies More Theater Producties Still YouTube

leerling deze vraag heeft kunnen maken, waarbij ook de vaardige leerling niet het juiste antwoord kon geven. Naast taalvaardigheid kan gebrek aan kennis van het begrippenapparaat uit de syllabus ('danssoort') debet zijn geweest aan de hoge moeilijkheidsgraad van deze vraag.

Vraag 13 daarentegen is een voorbeeld van een goed functionerende vraag, deze maakte extreem goed onderscheid tussen vaardige en minder vaardige kandidaten. De vraag was niet eenvoudig, vooral de sterke kandidaat kon er prima mee uit de voeten.

DRAMA

De vmbo-leerlingen die examen drama deden, schreven een monoloog voor een sprookjes- of fantasiefiguur naar aanleiding van de voorstelling *Showponies* (zie afbeelding), bedachten een humoristische meme voor de personages Wally en Marius uit *Undercover* of moesten uitleggen dat het poppenspel in *Happy Garden* verdacht veel leek op de slowmotionstechniek, zoals gebruikt in film.

Cito onderzoekt onder andere of tekenopdrachten kunnen leiden tot betrouwbare, onderscheidende vragen in een examen. Een belangrijke reden is om afwisseling te creëren, en om leerlingen die minder taalvaardig zijn een kans te geven om op een andere manier tot een juist antwoord te komen. Sommigen kunnen bijvoorbeeld het begrip *mise-en-scène* niet goed verwoorden op papier, terwijl ze het wel kunnen toepassen in de praktijk. **Vraag 35** in het eerste tijdvak is zo'n vraag.

Vraag 13 uit cse vmbo dans 2022

Een moeder pakt de controllers af en gooit de jongens een appel toe.

Doordat de appel daarna tegen het beeldscherm wordt gegooid verandert het beeldscherm in een doorgang naar de fantasiewereld. De projectie op het doek ondersteunt deze overgang.

(2p)

- Noem het **theatraal middel** waar projectie toe behoort.
- Noem nog twee andere **theatrale middelen die de overgang van het beeldscherm in een doorgang naar de fantasiewereld ondersteunen en licht bij deze twee theatrale middelen toe op welke manier de overgang wordt vormgegeven.**

In de nabespreking suggereerden docenten dat de wat lagere prestatie op het examen ook verklaard kan worden door het gebrek aan fysieke lessen in de coronaperiode. De theorie en praktijk worden vaak in samenhang onderwezen, en de beperking van praktijklessen maakte het moeilijker de lesstof goed over te brengen.

Niet alle docenten vonden deze vraag geschikt als examenvraag. In toetstechnisch opzicht functioneerde de vraag goed, hij maakte goed onderscheid tussen de vaardige en mindervaardige kandidaten en had een gemiddelde moeilijkheidsgraad. Examenmakers moeten onderzoeken of, en hoe dergelijke vragen een plek kunnen krijgen in het examen. Daar zijn de meningen en ideeën van docenten meer dan welkom bij.

MUZIEK

De examens muziek beleefden dit jaar een jubileumjaar; 50 jaar geleden stond het eerste cse muziek op het rooster. Het betrof toen een examen voor het mavo en het was tevens het eerste cse in een kunstvak. Een belangrijk aspect van een examen is de betrouwbaarheid: hebben de meest vaardige leerlingen het hoogst gescoord en de minst vaardige

leerlingen het laagst. Ook dit jaar bleken de examens muziek zeer betrouwbaar te zijn.

Leerlingen die het afgelopen jaar examen muziek deden hebben waarschijnlijk veel last gehad van de sluiting van scholen en de online lessen die ze daardoor moesten volgen. Dat zie je aan de solfège-opdrachten die veel minder goed gemaakt zijn dan in de 'pre-corona-examens'. Solfège is een van de moeilijkste onderdelen van het vak, die vaardigheid leer je als leerling mede tijdens het musiceren. We zagen ook dat leerlingen - meer dan voorheen - vragen overslaan. Niet alleen solfègevragen, maar ook andere. De examens werden over het algemeen moeilijk gevonden. Een vraag (tijdvak 1) die het moeilijkst bleek:

Het videofragment is het begin van het werk. Na een korte inleiding spelen koperblazers de weergegeven melodie.

In maat 1, 2, 3 en 5 komt hetzelfde ritmische verschijnsel voor.

(1p) Geef de technische term voor het ritmisch verschijnsel dat ontstaat door de verbindingsbogen.

Vraag 26 uit cse vmbo muziek 2022

Je ziet een ouderavond voor de basisschoolklas waarin de twee dochtertjes zitten. Hugo zit al in het lokaal, Marius komt binnen. Als televisiekijkers kijk je mee door de ogen van de camera

35 Dit is de plattegrond van het lokaal. Het cijfer geeft de plek van de camera aan. De punt is de neus, waarmee je de kijkrichting aangeeft.

(3p) Teken de kijkrichting van de camera vanuit de drie verschillende plekken die je IN HET FRAGMENT ziet.

Doe het als volgt:

- Teken de camera op drie verschillende plekken in de plattegrond van het lokaal in de uitwerkbijlage.
- Je geeft steeds aan in welke richting de camera kijkt.
- Beschrijf daarna wat de camera vanuit elke plek ziet.

Vraag 35 + bijlage uit cse vmbo drama 2022

Bovendien waren er kritische geluiden over de inhoud, zoals dat deze steeds minder aansluit bij de veranderde populatie eindexamenleerlingen muziek. Stichting Cito en het College voor Toetsen en Examens zijn met docenten in gesprek over hoe met de veranderende doelgroep rekening te houden. Wel binnen de kaders van het examenprogramma en de syllabus. ●

Annick van Beukering, Marieke Kraft en Peter Schoenmakers zijn werkzaam bij de Divisie CTE, stichting Cito.